

2018-01-11
S2018/00212/FST (delvis)

Socialdepartementet

Linköpings universitet
581 83 Linköping

Uppdrag angående utvärdering av barnahus

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att ge Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum) i uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige. Utvärderingen ska identifiera såväl goda exempel som eventuella brister i syfte att främja ett kvalitativt och likvärdigt bemötande för brottsutsatta barn, oavsett bostadsort.

Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum) får för uppdragets genomförande använda 1 000 000 kronor under 2018. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:7. Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 5 Övriga utvecklingsmedel. Medlen utbetalas engångsvis efter en rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2018. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2019. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Socialdepartementet med kopia till Justitiedepartementet) senast den 31 mars 2019. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Uppdraget ska utföras i samråd med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, Rättsmedicinalverket samt landsting och kommuner.

I uppdraget ingår inte att lämna åtgärdsförslag.

Ärendet

Regeringens barnrättspolitik utgår från barnets rättigheter såsom de uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Regeringen, tillsammans med riksdagen, har det övergripande ansvaret för barnkonventionens genomförande men det är arbetet på regional och lokal nivå som ytterst avgör hur väl Sverige lever upp till konventionens principer. Den verksamhet som bedrivs i kommuner och landsting/regioner har därmed en avgörande betydelse för att barn och unga ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Att utsättas för sexuellt, fysiskt, eller psykiskt våld kan få mycket allvarliga konsekvenser för den som drabbas. Utsatthet för våld under uppväxten medför ökad risk för fysisk och psykisk ohälsa, både på kort och på lång sikt. En förhöjd risk finns oavsett om barnet utsätts för direkt våld eller upplever våld av eller emot en nära anhörig.

Samhället har ett ansvar för att tillgodose brottsutsatta barns rättigheter och myndighetssamverkan är i detta syfte nödvändig. Barnahus är samlingsnamnet på verksamheter där polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård samverkar i gemensamma lokaler i utredningsprocessen vid misstanke om vålds- eller sexualbrott mot barn. Målet för samverkan är att tillförsäkra barnen rättstrygghet, gott bemötande, stöd och skydd samt vid behov kris- och behandlingsinsatser. Vidare eftersträvas att de underlag som ligger till grund för såväl rättsprocessen som bedömningar av behov av fortsatta insatser, förbättras. Utvecklingen av barnahusverksamheten i Sverige har gått snabbt. I dagsläget finns över 30 verksamheter, jämfört med sex verksamheter 2006.

År 2008 fick dåvarande Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket i uppdrag av regeringen att ta fram nationella riktlinjer för samverkan i utredningar vid misstanke om brott mot barn. 2009 redovisade berörda myndigheter gemensamt framtagna nationella riktlinjerna samt kriterier för vad som ska känneteckna ett barnahus. (Ju2009/08003/KRIM)

I juni 2015 beslutade regeringen att Linköpings universitet skulle få i uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och övergrepp mot barn (S2012/00275/FST). Med anledning av beslutet inrättades Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum vid universitetet. I Barnafrids uppdrag ingår

bl.a. att främja tvärprofessionell kunskapsutveckling samt utveckla effektiva insatser för att skydda och stödja barn. I uppdraget ingår även att identifiera angelägna utvecklingsområden och redovisa dessa årligen till regeringen med förslag till insatser.

Skälen för regeringens beslut

Barnahusverksamheterna har varit föremål för ett antal studier bl.a. Barnahus – försöksverksamhet med samverkan under gemensamt tak vid misstanke om brott mot barn (Socialstyrelsen m. fl. 2008), Barnahus-utredningen (Juridiska institutionen vid Stockholms universitet, 2010) och Inuti ett barnahus (Rädda Barnen, 2013). Enligt resultaten av dessa studier är barnahus ett steg i rätt riktning för att tillförsäkra att barn som har utsatts för brott får ett gott bemötande. Variationerna har dock visat sig vara stora mellan olika barnahus när det gäller hur verksamheten bedrivs, vilket stöd som ges till barnen, lagföringsandelen m.m.

Det är angeläget att den samverkan som sker inom barnahus uppfyller de kriterier som finns för vad som ska känneteckna verksamheterna samt att de nationella riktlinjer som verksamheterna ska följa är ändamålsenliga.

Mot bakgrund av barnahusverksamheternas målsättning, det faktum att antalet verksamheter har ökat under senare år samt de utvecklingsområden som påtalats i tidigare studier, anser regeringen att det finns behov av en ny utvärdering av barnahusverksamheterna i Sverige. Uppdraget om utvärdering av barnahusverksamheterna syftar till att synliggöra aktuella behov och därigenom främja att brottsutsatta barn får ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd oavsett bostadsort.

En utvärdering belyser kvalitet, behovsuppfyllnad, eventuella skillnader och de konsekvenser sådana skillnader får för de barn som utgör målgruppen och kan på så sätt utgöra ett viktigt underlag för berörda myndigheter.

På regeringens vägnar

Åsa Regnér

Karin Blomgren

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/KRIM, PO, Å, DOM

Finansdepartementet/BA

Finansdepartementet/OFA K

Utbildningsdepartementet/UH

Kammarkollegiet

Barnombudsmannen

Brottsförebyggande rådet

Brottsoffermyndigheten

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Polismyndigheten

Socialstyrelsen

Åklagarmyndigheten

Brottsofferjouren Sverige

Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet

Länsstyrelsen i Östergötlands län

Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)

Rädda barnen

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Sveriges Kommuner och Landsting

Unizon